

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

DEVELOPMENT OF DAILY LIFE PROBLEM-SOLVING SKILLS IN THE DIGITAL ERA AND LEARNING
ACHIEVEMENT IN BUDDHIST TEACHINGS THROUGH LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE
FOUR NOBLE TRUTHS OF GRADE 7 STUDENTS

ชวนฝัน วัดสูงเนิน
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา
วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา
Chuanfun Watsungnoen
Bachelor of Education Program in Teaching Buddhism
Nakhonratchasima Buddhist College

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัล และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อม จำนวน 11 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัล 4) แบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การทดสอบ t-test (Dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าแนวทางการสอนโดยใช้หลักอริยสัจสี่ มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความรู้ทักษะการแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติ และทัศนคติเชิงบวกของนักเรียนต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: ความสามารถในการแก้ปัญหา, ยุคดิจิทัล, หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

Abstract

This research aimed to: (1) compare the learning achievement in Buddhist teachings, (2) compare the daily life problem-solving skills in the digital era, and (3) examine the students' satisfaction with learning Buddhist teachings. The participants were 11 Grade 7 students from Ban Non Lueam School, selected by cluster random sampling. The research instruments include: 1) lesson plans on the principles of Buddhism, 2) an achievement test, 3) a test measuring problem-solving abilities in daily life in the digital age, and 4) a satisfaction survey. Statistics used: Percentage (%), Mean (\bar{X}), and Standard Deviation (S.D.), and t-test. The results revealed that:

1) the students' learning achievement in Buddhist teachings after the instruction was significantly higher than before at the 0.05 level.

2) the students' daily life problem-solving skills in the digital era after the instruction were significantly higher than before at the 0.05 level.

3) the students' satisfaction with learning Buddhist teachings through the Four Noble Truths-based instructional approach was at the highest level.

These findings suggest that the Four Noble Truths-based instructional approach is effective in enhancing students' knowledge, practical problem-solving skills, and positive attitudes toward Buddhist teachings.

Keywords; Buddhist Teachings/ Problem-Solving Ability /Digital Era

บทนำ

ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางในชีวิตประจำวันของเยาวชน ส่งผลให้ผู้เรียนต้องเผชิญกับปัญหาหลากหลายรูปแบบ ทั้งปัญหาด้านสังคม อารมณ์ และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างไม่เหมาะสม เช่น ขวบปลอม การกลั่นแกล้งออนไลน์และการเสพติดเกม ซึ่งล้วนเป็นสถานการณ์ที่ต้องอาศัยความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลจึงเป็นภารกิจสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาธิการ (2551) จึงได้กำหนดให้การเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งกรมการศาสนา (2563) ได้ชี้ให้เห็นว่าหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคนให้เป็นคนดี มีสติและรู้จักแก้ปัญหาอย่างสงบและมีเหตุผล ดังนั้น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในชีวิตจริง จึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

การจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัจ 4 เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการมองเห็นปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ หาแนวทางแก้ไขและเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการคิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน (พระมหาอนุพันธ์ พรหมชาติ, 2565) อีกทั้งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2549) ได้อธิบายว่าวิธีสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้มนุษย์เข้าใจความจริงของชีวิต

และสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมา เช่น ระเบียบธรรม ดวงใจ (2550) และพระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน (2563) พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังพบว่าผู้เรียนจำนวนมากไม่เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และยังไม่สามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้กับปัญหาชีวิตจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาชีวิตประจำวันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากแนวคิดและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 จะสามารถส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในบริบทยุคดิจิทัลของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะเป็แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนในยุคดิจิทัล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาวังน้ำเขียว สำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 123 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโนนเหลื่อม กลุ่มพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาวังน้ำเขียว สำนักรงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 3 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 11 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 8 แผน มีผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.38-0.77 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 โดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็น 8 เรื่องดังนี้

2.1 ความหมายของธรรมะ ประโยชน์ของการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิต

- 2.2 หลักการพัฒนาตนตามแนวพุทธ
- 2.3 ทุภะ สมุทัย นิโรธ มรรค
- 2.4 เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
- 2.5 แนวทางปฏิบัติเพื่อดับทุกข์
- 2.6 หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม
- 2.7 หลักการประพฤติปฏิบัติพื้นฐานของชาวพุทธ
- 2.8 การประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวัน

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลเชิงสถานการณ์ เป็นแบบทดสอบอัตนัย ใช้สำหรับวัดกระบวนการแก้ปัญหาของผู้เรียน ได้แก่ การระบุปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุ การเสนอแนวทางแก้ปัญหา และการเลือกวิธีที่เหมาะสมพร้อมให้เหตุผล ประกอบด้วยสถานการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน จำนวน 4 สถานการณ์ ได้แก่

- 3.1 สถานการณ์ที่ 1 ถูกแก้งในกลุ่มแชต
- 3.2 สถานการณ์ที่ 2 ชาวปลอมบนโซเชียลมีเดีย
- 3.3 สถานการณ์ที่ 3 ดิตเกมจนการเรียนตก
- 3.4 สถานการณ์ที่ 4 การหลอกลวงออนไลน์

4. แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลเชิงสถานการณ์ ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคน เพื่อศึกษาระดับความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 8 แผน

3) หลังการจัดการเรียนรู้ ครบทั้ง 8 แผน ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลเชิงสถานการณ์ ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และวัดความพึงพอใจนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) หาค่าสถิติพื้นฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัล ความพึงพอใจของนักเรียน ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2556)

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 โดยการทดสอบ t-test (Dependent) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2556)

3) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 โดยการทดสอบ

t-test (Dependent) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนแต่ละสถานการณ์ ดังนี้ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2556)

- ระบุปัญหาชัดเจน 2 คะแนน
- วิเคราะห์สาเหตุถูกต้อง 2 คะแนน
- เสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม 3 คะแนน
- เลือกวิธีพร้อมเหตุผล 3 คะแนน

4) วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยนำคะแนนที่ได้จากการวัดความพึงพอใจ แปลผลหาค่าเฉลี่ยดังนี้ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2556)

- ค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็น
- 4.50 – 5.00 มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 มีความพึงพอใจมาก
- 2.50 – 3.49 มีความพึงพอใจปานกลาง
- 1.50 – 2.49 มีความพึงพอใจน้อย
- 1.00 – 1.49 มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 แสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	df	P (Sig)
ก่อนเรียน	11	11.09	2.46	35.178	10	0.000
หลังเรียน	11	26.21	2.07			

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (\bar{X} = 26.21, S.D. = 2.07) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน (\bar{X} = 11.09, S.D. = 2.46) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 35.178$, $df = 10$, $p = .000$) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 แสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	df	P (Sig)
ก่อนเรียน	11	13.00	4.76	37.844	10	0.000
หลังเรียน	11	35.45	2.56			

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}=35.45$, S.D. = 2.56) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 13.00$, S.D. = 4.67) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 37.844$, $df = 10$, $p = .000$) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 ($n=11$)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ	4.66	0.45	มากที่สุด
2. เนื้อหาที่เรียนเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้	4.74	0.38	มากที่สุด
3. รูปแบบกิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน	4.81	0.62	มากที่สุด
4. กิจกรรมช่วยให้มองเห็นปัญหาได้ชัดเจนขึ้น	4.83	0.31	มากที่สุด
5. กิจกรรมช่วยให้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ดีขึ้น	4.73	0.43	มากที่สุด
6. กิจกรรมช่วยให้สามารถเลือกวิธีแก้ปัญหาได้เหมาะสม	4.64	0.87	มากที่สุด
7. ทำให้เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ดีขึ้น	4.59	0.45	มากที่สุด
8. สามารถนำหลักธรรมไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้	4.61	0.47	มากที่สุด
9. ครูอธิบายเนื้อหาและกิจกรรมได้ชัดเจน	4.65	0.50	มากที่สุด
10. ครูเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและซักถาม	4.76	0.39	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.70	0.46	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70$, S.D.= 0.46) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ($\bar{X}=4.83$, S.D.= 0.31) รองลงมาคือ

รูปแบบกิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.62) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ทำให้เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่าเฉลี่ยก่อนเรียน = 11.09, ค่าเฉลี่ยหลังเรียน = 26.21, $p < .05$) ที่เป็นเช่นนี้สาเหตุที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 ทำให้ผู้เรียนมีโอกาส เห็นปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของทุกข์ และเรียนรู้แนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบจึงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเชิงลึกและสามารถประยุกต์หลักธรรมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาอนุพันธ์ พรหมชาติ (2565) ที่ชี้ว่าการเรียนรู้แบบวิธีสัง 4 ส่งเสริมความเข้าใจและการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระเบียบพรณ ดวงใจ (2550) และพระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน (2563) ที่วิจัยพบว่า การสอนแบบวิธีสัง 4 ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาในวิชาพระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่าเฉลี่ยก่อนเรียน = 13.00, ค่าเฉลี่ยหลังเรียน = 35.45, $p < .05$) สิ่งที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะแนววิธีสัง 4 ช่วยให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ ประเมินแนวทางแก้ไข และเลือกวิธีที่เหมาะสมพร้อมเหตุผล ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาในบริบทดิจิทัล การเรียนรู้แบบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) ที่ชี้ว่าการพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผลควบคู่กับเนื้อหาวิชา ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของมนฤทัย นามศรี (2558) ซึ่งวิจัยพบว่า การเรียนรู้เชิงปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ช่วยพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง

3. ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) สาเหตุที่ผลเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 มีความน่าสนใจ เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของหลักธรรมและการนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง แนวคิดนี้สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต, 2549) ที่ระบุว่า การเรียนรู้หลักธรรมอย่างเป็นระบบช่วยให้ผู้เรียนเกิดสติปัญญาและเข้าใจเชิงลึก และกรมวิชาการ (2545) ที่สนับสนุนว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางช่วยสร้างความสนใจและการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระเบียบพรณ ดวงใจ (2550) ที่วิจัยพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจสูงเมื่อได้เรียนรู้หลักธรรมผ่านกิจกรรมแบบวิธีสัง 4

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

- ควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสัง 4 มาใช้ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของนักเรียน
- ควรออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในยุคดิจิทัล เช่น การใช้สื่อออนไลน์ สถานการณ์จำลอง และกรณีศึกษาใกล้ตัวนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์หลักธรรมในการแก้ปัญหาได้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างและสถานศึกษาให้มากขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยมีความเป็นตัวแทนสูง และสามารถสรุปผลทั่วไปได้ในวงกว้าง
2. ควรวิจัยเพื่อทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนววิจัย 4 กับนักเรียนหลายระดับชั้น เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 เพื่อศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์และทักษะการแก้ปัญหาในแต่ละวัย
3. ควรวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน ในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดของครู ความสนใจของผู้เรียน หรือสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์แม่ชี ประคอง งามชัยภูมิ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางและในการทำให้มีความสมบูรณ์ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.นิพล อินนอก อาจารย์ผู้สอนวิชาการวิจัยทางพระพุทธศาสนา ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และแนวคิดทางวิชาการ ตรวจสอบข้อบกพร่องและช่วยแก้ไขงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัย ขอขอบพระคุณอาจารย์วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมาทุกท่าน ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้สามารถดำเนินงานวิจัยได้สำเร็จลุล่วง ด้วยดี ขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และการวิจัยด้วยความตั้งใจ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2563). *คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานและหลักคำสอนทางศาสนาของ 5 ศาสนา* ที่ส่งเสริมให้คนเป็นคนดีและเสริมสร้างสังคมให้สงบสุขร่มเย็น. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.nmpc.go.th/content-ebook/get-pdf?name=S8tp4Cuy5da82beef0b55.pdf>. {5 สิงหาคม 2568}.
- กรมวิชาการ. (2545). *การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิค พรินติ้ง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- พระมหาอนุพันธ์ พรหมชาติ. (2565). หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 วารสาร มจร. อุบลปริทัศน์. 7(3) : 315-322.
- มนฤทัย นามศรี. (2558). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยการจัดการ เรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่องการเขียนโปรแกรมภาษา C ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ระพีพรรณ ดวงใจ. (2550). ผลการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก เรื่อง หลักธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิมายวิทยา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2556). เอกสารประกอบการสอน สถิติสำหรับภาควิชา. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.